

**Diatriba botanico-medica de belladonna sive solano furioso / Auctore
Christophoro Conrado Sicelio.**

Contributors

Sickel, Christoph Conrad, 1697-1748.

Publication/Creation

Jenae : Apvd Henr. Christoph. Crökervm, 1724.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/b6ufvgy4>

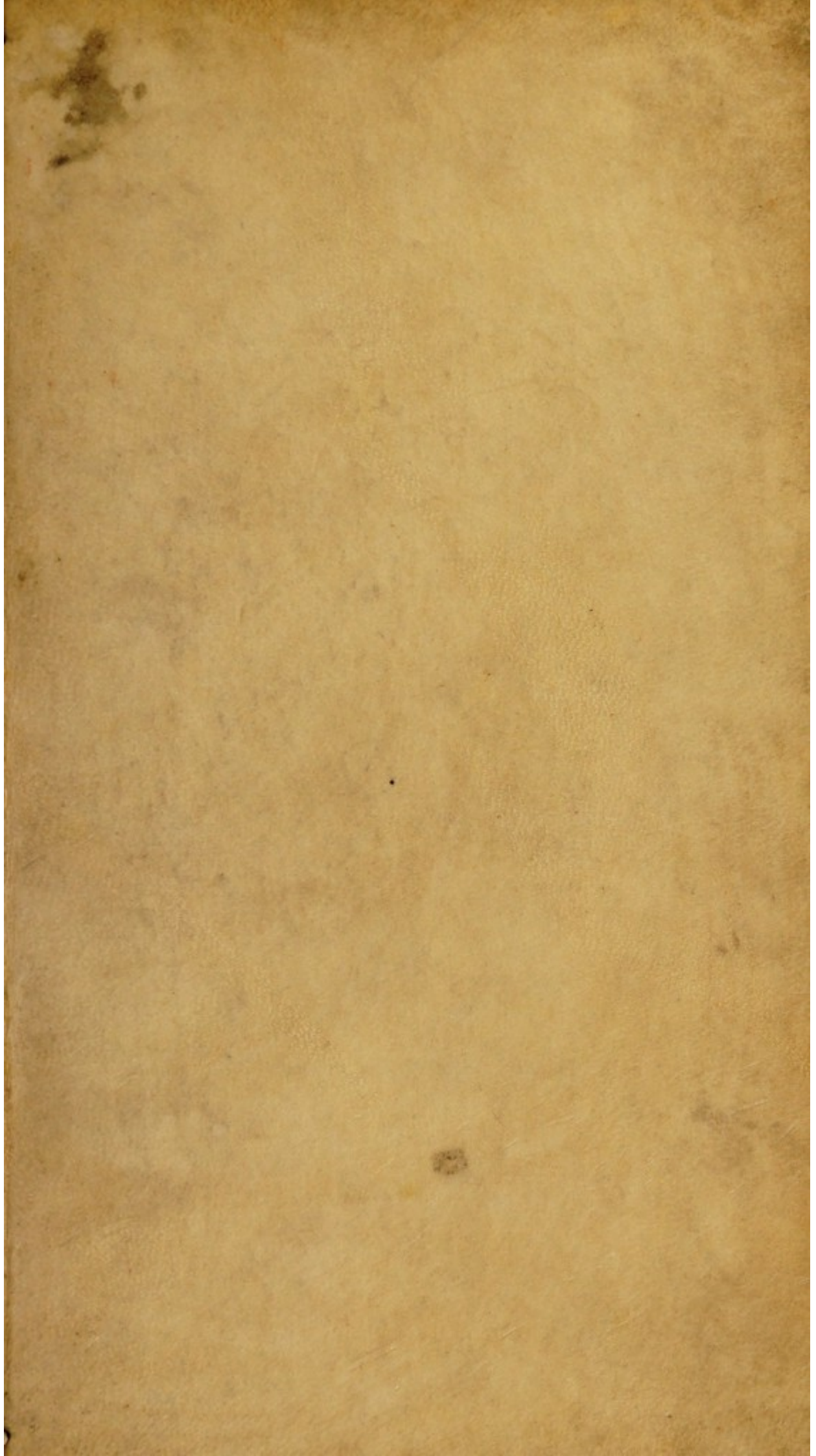
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

63232/R P P c 23
to
g

The Library of the
Wellcome Institute for
the History of Medicine

63232/R

MEDICAL SOCIETY
OF

LONDON
DEPOSIT

Accession Number

Press Mark

SICELIUS, C. C.

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b30497851>

S6

DIATRIBE
BOTANICO - MEDICA
DE
BELLADONNA
SIVE
SOLANO FV-
RIOSO

AVCTORE
CHRISTOPHORO CONRADO
SICELIO

M. D. & Practico Nordhusano

LONDON MEDICAL SOCIETY

J E N Æ,
APVD HENR. CHRISTOPH. CRÖKERVM,
M DCC XXIV.

DIATRIBE
NOTARIO MEDICA
DE
BELLADONNA

2ME
201 ANO EV
R1020

A V T O R E
CHRISTOPHORO CORNARO
SICILIO

LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF PADUA

VIRIS
*MAGNIFICIS, EXCELLENTIS-
SIMIS, NOBILISSIMIS, DO-
CTISSIMIS, EXPERIENTISSI-
MIS ATQVE AMPLISSIMIS
DOMINIS*

IOAN. HADRIANO
SLEVOGTIO,

Hereditario in Ober-Rossla/
Med. D. Praxeos & Chimiae P. P. O. Meritis-
simo, Medico Ducali Provinciali Jenens. hodie
Pro-Rectori Magnifico, nec non Facultatis
suae Decano & Seniori.

IOANNI ADOLPHO
WEDELIO,

Phil. & Med. D.
Theoretices P. P. O. celeberrimo, Consiliario
& Archiatro Ducali Saxonico, nec non
Medico Ducali Prov. Saxo-
Vinariensi.

IOANNI IACOBO FICKIO,

Philos. & Medicinæ D.

Anatomix, Chirurgix ac Botanices P. P. O.
Meritissimo, nec non Archiatro Ducali
Saxo - Vinariensi.

HERM. FRIDERICO TEICHMEYERO,

Phil. & Med. D.

Phys. Experimentalis P. P. O. Famigeratissimo
& Medic. P. P. O. designato, nec non Ar-
chiatro Hatzfeldensi.

*DOMINIS PATRONIS ATQVE
PRÆCEPTORIBVS AD MOR-
TEM VSQVE COLENDIS.*

Salutem plurimam dicit

*Simulque exiguas has pagellas officiose
offert*

CHRISTOPH. CONRADVS' SICELIVS
Med. D.

Ignosce Viri celeberrimi a quo, ut soletis, animo, mihi hunc quem suscepi conatum, quod scilicet incompta hacce exercitatiuncula Botanico-Medica, tantorum Virorum nominibus indigna, in conspectu Vestro compaream, & quod nominibus Vestris splendidissimis ea ornata atque premunita, in lucem prodeat. Nemo quidem, ut spero, erit, qui solícite amplius ex me oblationis huius exquirat causam, siquidem statim in limine dedicationis huius eandem detexi; Vos enim estis Patroni illi, quorum sub clientela mihi, in celeberrima Academia vestra studiis meis incumbere, licuit. Vos estis omnes atque singuli venerandi Præceptores mei, ex quorum ore, in alma vestra Salana studio-
rum

DEDICATIO.

rum causa degens, pependi; qualiacunque enim in hocce studiorum genere sumsi incrementa, ut verum fatear, Vobis debeo. Vos posuistis arborem illam, quæ fructus hos, etiam si exiguos, protulit, meliores pro ingenii modulo forte sperabitis; Carpite itaque, ut decet plantantes, fructus hosce, levidense munus, nec spem de ulterioribus proferendis plane deiicite. Quemadmodum autem hortulanus novellam qui posuit arborem, eam aqua quotidie irrigat usque dum virescit germinaque protrudit, & a frigore aliisve tempestatibus iniuriis, hyeme præsertim ingruente, ea, qua potest, sedulitate defendit, ne inde ledatur, vel plare destruat, ita & Vos Viri doctissimi doctrina Vestra incomparabili in omnibus Medicina partibus, iactis prius in Philosophorum scholis fundamen-

damentis philosophicis, me irrigastis
 & irrigatum dimisistis. Namque
 Tu Magnifice Pro-Rector, Anatomia,
 fundamenti Medicinae principia mihi
 cum aliis, cadavera humana publi-
 ce artificiose secans, tradidisti,
 quemadmodum & Botanices studi-
 um ex ore Tuo hausit. Singularem
 non minus veneror operam, & in do-
 cendo dexteritatem Tuam Magnifice
 VVedeli, quam publice in collegiis
 de morbis infantum, de morbis ex-
 ternis, de morbis mulierum, de feбри-
 bus, nec non in physiologico rationi-
 bus atque experimentis innixo, pri-
 vatim in pathologica-semiotico, for-
 mulari & methodo medendi sum ex-
 pertus. Tu quoque Excellentissime
 Ficki publice me docuisti Pathologi-
 am, Semioticam ad ductum Iodocci
 Lommii, adstiti quoque sectioni &
 demonstrationi publicæ cadaveris
 A 4 fœmi-

DEDICATIO.

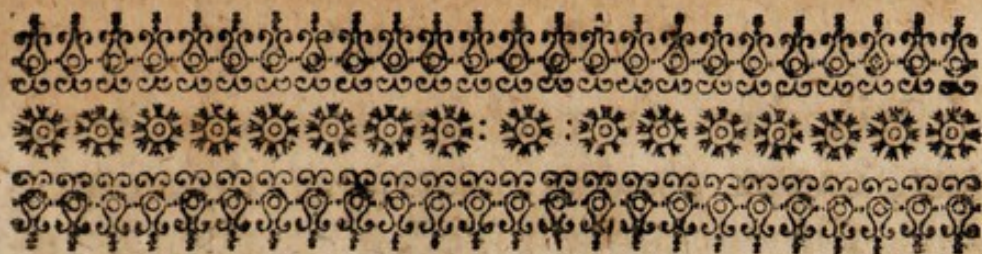
*ſœminei a Te curioſe habitæ, priva-
tis vero parietibus Chirurgiæ ad du-
ctum Dionis mihi dedisti inſtructio-
nem. Sinceritas tandem Tua & in
informando fidelitas Excellentiffime
Teichmeyeræ, non minimum contri-
buit ad ſtudiorum meorum incre-
mentum, publice enim mihi cum a-
liis propoſuiſti Medicinam legalem
& Oeconomiam phyſicam, priuatim
vero phyſicam experimentalem, A-
natomiam, Chimiã, pathologiam
& praxin uniuerſalem. Sed nefas
eſſet celeberrime VVedeli, ſi Illuſtris
Tui Parentis nunc demortui, cuius
tamen memoria apud me pluresque
alios poſt mortem ſemper vigebit,
plane obliuiſcerer, hic enim more
ſolito fideliffime in omnibus fere Me-
dicinæ partibus me inſtruxit, ſedulo
enim illi auſcultavi docenti publice
partem medicinæ dieteticam, meden-
di*

di methodum, Chirurgiam medicam, Materiam medicam, Morbos imi-
 ventris cum eorum curatione, priua-
 tim Materiam medicam, Physiologi-
 am acroamaticam, pathologiam pra-
 cticam & praxin clinicam & sic
 magnum quoque studiis meis addi-
 dit pondus. Sevistis itaque, atque,
 ut dixi, irrigastis, quemadmodum
 ex antea recensitis clarissime appa-
 ret, nunc etiam à male volentium
 insultibus atque iniuriis hasce labo-
 rum Vestrorum fruges protegere ve-
 litis, est quod à Vobis maximopere
 rogo. Serena itaque fronte accipia-
 tis, quæso, manusculum hocce charta-
 ceum in memoria vestra, amorisque
 mei erga Vos ac grati animi tesseram,
 nihil enim aliud, quod offeram ha-
 beo; Vilia quidem sunt, quæ conti-
 nent hæc pagellæ, non tamen omnino
 nulla, nec Practicorum cuique faci-

le occurrentia adeoque utilitatem
 quandam spargentia. Denique ni-
 hil magis in votis habeo, quam, quod
 Deus T. O. M. Vos omnes atque
 singulos una cum splendidissima Ve-
 stra familia diu fospites atque in-
 columes in Academia ornamentum,
 studiosa iuventutis, & artis medicæ
 incrementum, nec non egrotantium
 salutem conservare velit. Interea
 tenuitatem meam cuique Vestrum
 ad specialem benevolentiam etiam
 atque etiam commendo, qui sum
 nominum Vestrorum celeberrimo-
 rum

Cultor humillimus

C. C. S. M. D.

PRÆFATIO.

ARtis medicæ necessitas, atque præstantia si vllibi vna cum emolumento ex ea in vniuersum genus humanum redundante elucet, maxime in parte eius antiquissima, Botanica nempe id cernere licet; Siquidem totius huius artis initium in notitia quadam paucarum herbarum, atque radicum, earumque virium, a Viris solertissimis successiue obseruatarum, constitit, historia medica veterum hoc testante. Quibus temporibus angustis terminis ars salutaris adhuc fuit conclusa, donec tandem die diem docente magis magisque increbuit, & in campum latissimum, vnius hominis ætate & diligentia vix peragrandum sese diffusit. Quam vero hoc loco præcipue attendimus utilitatem, illa est, quæ maxime in vita communi & ipsa etiam culina se exerit; Botanica enim mediante notitiam sibi compararunt mortales herbarum, olerum, fungorum, radicum, seminum, leguminum & fructuum omnium, quibus quotidie ad
ex

PRÆFATIO.

exsatiandum stomachum latrantem vtuntur, eaque ab aliis discernere didicerunt, quæ alimentum commodum præbent, eorumque substantiæ facile & sine damno assimilantur. Altera utilitas ex eadem scaturigine promanans est cognitio vegetabilium, amissam & languidam sanitatem restituentium vel adhuc integram conservantium, hoc est earum plantarum, quæ in usum medicum ad varios profligandos morbos quotidie a Medicis adhibentur. Accidit his denique tertium commodum, notitia nempe eorum, quæ corpori qualicumque modo nocent, quorum cognitio æque necessaria recte censetur ac priorum; siquidem usum præstat (1.) in vita communi, ne exempli loco pro petroselinio vel cerefolio, herbis illis culinariis notissimis & optimis ex errore & ignorantia assumatur cicuta cum euentu satis tristi: Exemplo sit ille casus, qui contigit Ratisbonæ Anno MDCCXXII. Mense April. testantibus literis publicis, ibi enim tres studiosi radicem cicutæ recentem, quam ipsi effodiunt, assumerunt ad leuandam sitim, corpore prius pilæ lusu probe exagitato, quorum duo priores, qui notabilem deuorantur quantitatem paulo post vitam cum morte commutarunt, tertius vero, qui non adeo multum comedit, in maximum incidit delirium, quam ob causam curæ Medi-

PRÆFATIO.

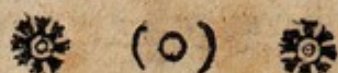
Medici est commissus, an autem euaserit, nec ne, nescio, quoniam hoc ipsum non est relatum. Vt taceamus alios satis graues errores hinc inde notatos. (2.) Summum habet vsum notitia eorum, quæ venenatam obtinent qualitatem in ipsa Medicina, non enim vnice vulgus & qui in culinis habitant errant, sed ex negligentia Medicorum & præcipue eorum, quibus pharmacopoliorum cura, & dispensatio præscriptorum medicamentorum est commissæ, errores detestandi hinc inde animaduertuntur, de quo & ipsa nostra tractatio in præsentem exemplum dabit. Vt autem illum, quem hoc nostro instituto intendimus finem, gloriam nempe summi Numinis, proximi commodum & studii medici incrementum, assequamur, sacrosanctam Trinitatem supplices exoramus.

*Bellam describis donnam, qua sæpe puellas
Oenotrias facies excoluisse iuuat;
Hæc Tibi non opus est, scripta hæc fucare, decore
Artis enim Medicæ comta nitore nitent.*

Hæc doctissimo Domino Autori, in
debiti honoris sinceræque amicitie
τῆς φιλίας scribebat

FRIDR. CHRISTIAN. LESSER.
Nordhus. Past. ad mont. Mar.
in patria.

Arte

Arte Machaonia multum celebrate SI-
CELI,

Coniungens vsum cum ratione cata:
Pulcre rimaris regnum mirabile Floræ,
Et mala mixta bonis rite cavere doces:
Dum solide exponis fucos, rabidamque
SOLANI

Sævitiem, cerebro, visceribusque mali.
Doctæ igitur menti, manuique adplau-
dere fas est,

Et merito eximia laude vehendus eris.
Non etenim nubes tua mens, & inania
captat;

Sed rem tangit acu, multaue bella mo-
net.

Sic olim prudens artem experientia fecit;
Sic ars prudentes, sollicitosque facit.

*Amica mente, manuque gratula-
bundus scripsit*

IO. HENR. STVSS

Pædagogii Ilfeldensis
Pro-Rector.

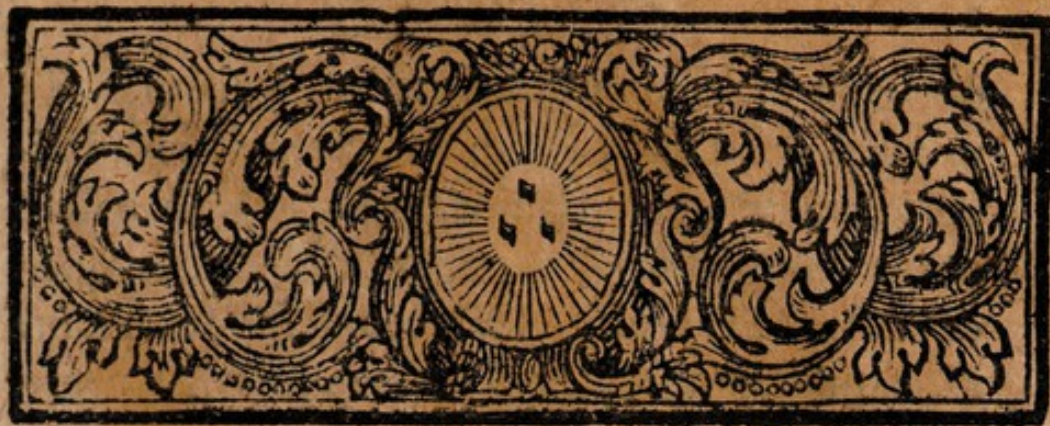
CAP. I.

Belladonna

Icon

CAP. I.

De Bellædonnæ consideratione botanica, & de variis Solanorum differentiis.

§. I.

SI quid studia, atque disciplinas maioribus inuoluit difficultatibus, easque obscuras reddit, certe, multa synonyma vni eidemque rei imposita, illud efficiunt, quibus non solum discentium memoria confunditur, sed variae quoque sibi inuicem contrariae enascuntur auctorum opiniones, atque sententiae, quas errores haud leues saepissime pressio pede sequuntur. Eiusmodi fata praeter aliis disciplinis atque scientiarum generibus experitur ad hodiernam usque diem botanica, vegetabilium cognitionem botanophilis tradens; Modo enim plantam consideres vilissimam, quam quotidie obviam pedibus calcamus, quamplurimas quaeso
B obtinuit

obtinuit illa denominationes, non semper sibi proprias, sed apud alium auctorem homonimice aliam plantam significantes. Hæc animo perpendentes, dum mens nobis fuit, pauca quædam de belladonna, solanorum specie, planta alias quidem nota, noxia tamen, typis tradere, multifarias prius solanorum species, ut appareat, quæ plantæ apud auctores hoc nomine veniant, euoluere constituimus, ne his neglectis hæc nostra tractatiuncula obscuritatem quandam atque confusionem fouere videatur, & tandem ad illud, quod nostræ iam est tractationis subiectum, solanum nempe furiosum siue bellam donnam alias etiam solanum manicum dictum, nos conuertemus.

§. II.

Chabræus in sciagraphia stirpium pag. m. 522. & seqq. varia solanorum recenset genera ut:

1. Solanum illud officinarum, quod solatrum quoque nominatur item vulgare & vua lupina Germ. Nachtschatten-Kraut, Gall. Morelle, Ital. Solatro.
2. Solanum halicacabum, alias vesicarium dictum; item Alkekengum. Germ. Juden-Kirsche, Gall. Bagvenaude, Ital. Halicacabo.
3. Solanum halicacabum indicum, quam herbam concordia, & florem noctis vocat, & non nisi in cultioribus hortis inueniri asserit, ideo florem noctis a nonnullis dici affirmat, quod tenebras velut horrescens, nocte claudatur

datur, sole vero aduentante diducatur vid.
Chabræus l. c.

4. Solanum somniferum, verticillatum solanum
quibusdam dictum, cuius mentionem etiam
facit Matthiolus fol. 377. Herbarii.
5. Solanum manicum, quod a celeberrimo Do-
mino Georg. Francken de Franckenau in
Flora Francica rediuiua vocatur solanum fu-
riosum, solanum fyluaticum vel sylvestre,
σεύχνον manicum, bella donna, solanum
μελανοκέρασον. Germ. Doll-Kraut, Nacht-
schatten mit schwarzen Kirschen, grosser
doller Nachtschatten, Wald-Nacht-Schat-
ten, tödtlicher Nachtschatten, Wollfs-Bee-
re, Wind-Beere, schöne Frau. Huius solani
furiosi tres species videri possunt delineatæ
& diuersæ apud Chabræum p. m. 523.
6. Solanum arborescens seu σεύχνοδένδρον C. B.
P. quod colitur in hortis & fructus habet
adinftar halicacabi. vid. supra citatus Au-
tor l. c.
7. Refertur huc quoque a nonnullis solanum
τετραφύλλον s. quadrifolium dictum item
paris & vua inuersa, quod tamen melius
peculiare plantarum genus constituit
8. Solanum somniferum Lobelii alias Mandra-
gora.
9. Solanum scandens; Dulcamara, solanum
γλυκυπικρόν, amara dulcis, Je länger je
lieber, Hirsch-Kraut, quod solanorum cha-
ractere secundum recentiores gaudet, ideoque

recte huc refertur. Vocatur quoque solanum lignosum.

10. Solanum adhuc aliud fœtidum dictum ab eodem citato Auctore adducitur pomo spinoso oblongo gaudens, stramonea maior, vel stramonium maius album rectius dictum, siquidem aliud plantarum constituit genus, gaudet enim flore regulari monopetalo & capsula quadripartita. Germ. vocatur: *Stech-Appfel*, *Dorn-Appfel*.
11. Solanum tuberosum esculentum C. B. P. melius refertur inter genuina salana. Germ. *Tartuffel oder Erd-Appfel*.
12. Solanum pomiferum fructu incuruo oui vel cucumeris magnitudine, cuius fructus vocantur a nonnullis mala insana, sed minus recte, quia comesta non excitant furorem, secundum Chabræum l. c. pag. 524. perperam etiam vocari poma amoris scribit, iudice Ruelio, nisi quæcunque pulchritudine & elegantia placent eo nomine digna censeamus.
13. Huc referuntur recte poma illa aurea vel amoris dicta & apud nos nota a Matthiolo fol. 378. Melanzan dicta, Lycopersicum Galeni fructu aureo striato, vel rubro non striato. Denique
14. Solanum aliud pomiferum fructu spinoso, malorum insanorum speciem huc referunt, quod colitur in hortis Italiæ testante Chabræo, cuius fructibus partim longis, partim rotundis vtuntur helluones. Ibidem in acetariis

variis, sed deteriorems eius succum iudicat
quolibet pepone aut cucumere.

§. III.

Sed hæc saltem tetegisse sufficiet, ne nimis
prolixi videamur, ideoque paulo propius ac-
cedimus ad institutum nostrum & reliqua sola-
norum genera vera quidem & secundum cha-
racteres Botanicorum recte sic dicta negligentes,
ad solanum illud spurium, cuius character
minus conuenit cum veris solanis, vti ex de-
scriptione eius inferius patebit, quod nostræ
iam est considerationis, solanum nempe furio-
sum s. manicum nos conuertimus, quod aliud
plane secundum recentiores plantarum genus
constituit; Vera enim solana secundum illos
sunt plantæ perfectæ gaudentes flore regulari
monopetalo, seminibus tectis, bacca siue fru-
ctu molli polypyrena, quantum itaque descri-
ptio bellædonnæ conueniat & quantum discre-
pat infra videbitur.

§. IV.

Chabræus l. c. bellamdonnam ita describit:
Ex radice crassa tribus cubitis altiores caulis e-
rigit, pollice crassiores, hirsutos, qui in tuber
crassescentes in multos ramos indidem fere ex-
ortos brachiantur. Folia solani formam ha-
bent, sed multo maiora sunt & minime sinuo-
sa, vtrinque pilosa, superne atro-virentia, in-
ferne fere herbida. Flores striati ex foliorum
alis concavi, campanularum instar in quinque
lacinias diuisi, colore intus quidem lurido pur-

pureoque, funiculo luteo versicolore; extra vero tantillum ex herbido *rubescens*, subhirsuti cum apicibus albidis. Decedentibus vero floribus insident hirsuto quinque partito calyci baccæ nitidæ herbæ paridis. Et hoc est solanum nostrum manicum, de quo nobis in posterum sermo erit, quod satis exacte Auctor noster descripsit: Duplicem quidem adhuc præter hanc solani manici figuram delineari curavit ibidem videndam, quam quidem omittimus & potius hanc nostram bellamdonnam iuxta recentiores ita describimus, latiore Chabræi descriptionem contrahentes: Est planta perfecta constans flore perfecto irregulari, simplici, monopetalo, seminibus tectis, bacca polypyrena, foliis, si addere placet, maioribus margine integro constantibus planis, exterius herbaceum colorem obtinentibus, interius atro-virentibus.

§. V.

Superfluum iudicamus, quod huius descriptionis singula membra latius explicemus, si quidem modo autopsia huius plantæ accedat, hæc omnia facillime intelligi poterunt, præsertim a rei botanicæ secundum characteres Neotericorum non ignaro, qui vero huius studii principia quasi in compendio conspiciere desiderat euoluat modo Hermannii Friderici Teichmeyerii Profess. Med. & Phys. in Academia Jenensi Præceptoris nostri quondam honoratissimi Elementa philosophiæ naturalis experimental. Cap. IX. de Plantis, qui laudatus Auctor ulterius hunc in finem

finem commendat Ioh. Raii Methodum plantarum emendatam & auctam it. Riuini Introductionem in rem herbariam.

§. VI.

Pergimus itaque potius ad alia, locum huius plantæ nostræ natalem considerantes. Quemadmodum vero singulæ plantæ solo sibi suæque naturæ & temperiei minus contrariò, sed potius appropriato & conuenienti gaudent; Nam plantæ succulentæ & pingues non proueniunt in montibus locisque aridis & lapidosis, sed potius in locis humidis atque vliginosis & contra; Aquosæ plantæ non crescunt in syluis, agris & locis saxosis, sed potius in paludibus & stagnis; ita quoque belladonna nasci amat in syluis frigidiorebus & opacis, ubi sponte prouenit & copiose interdum inuenitur. Hieronimus Tragus ad huius asserti confirmationem scribit, huius non baccis, sed surculis, sicuti sambuci montanæ ceruos mirifice delectari. Vid. Ioachimi Camerarii Reipubl. Norimberg. Medici Hortum medicum & philosophicum pag. 162. Iohann. Thalius in Hercyniis Saxo-Thuringicis pag. 105. ita differit de loco natali huius plantæ: Solanum Syluestre seu lethale, quod morion si mandragora Theophrasti quidam esse autumant, quia exacte cerasa æmulatur ipsum quandoque soleo *σεύχνον μελανοκέρασον* appellare. In Monte altissima prope Ilfeldam Hertzbergi nomine curiose reperitur, vt & in radicibus eius quandoque, item in ingressu specus subterranei

aquosi, qui circa Bischofferodam villam est non procul ab Ilfelda, quam vocant die neue Kelben, sunt verba ipsius Thalii, quæ locum natalem plantæ quod scilicet in syluis sponte proueniat confirmant, semper enim in syluis cæduis & frigidioribus inuenitur belladonna & ibi inuenta, maior atque succulentior apprehenditur. Etiam si quidem hæc loca sint montosa tamen non sunt arida sed frigida, arboribus atque fruticibus plena, & sic facile iam citatus Thalius nobiscum consentit.

§. VII.

Tempus florendi, quod attinet, floret hæc planta plerumque Iunio, ubi ut diximus florem perfectum, irregularem, simplicem profert. Perfectum ideo dicimus florem, quia constat ex omnibus his quatuor partibus, quæ requiruntur ad florem perfectum, nempe ex petalo siue folio, staminibus, antheris & pistillo. Et quia, si sponte hic flos decidit, vnum saltem obseruatur petalum, dicitur ideo flos monopetalos. Est porro plantæ huius flos irregularis, quia petalorum eius lacinix minus æquales obseruantur, sed magnitudine a se inuicem differunt. Simplex porro dicitur flos, quia non prout alii flores compositi ex pluribus flosculis minoribus constat, sed vnicus saltem est flos maior.

§. VIII.

Floris huius color considerandus porro erit, qui tam secundum Chabræum, quam ipsam quoque

que ocularem inspectionem est purpureus ad luridum tamen & obscurum colorem vergens. Odor eorum est graueolens, qui tamen graueolentia sua hyoscyami florum odori cedit. Seminagignit hæc planta tecta, non quidem ita, ac si in peculiari quadam capsula siue filicula, siue filiqua ea foueat, sed quia carnosæ eius baccarum substantia occluduntur & in iis ad maturitatem perueniunt, quam ob causam, hæc planta etiam minus inepte appellari poterit carnosæ & specialius adhuc planta baccifera. Bacca huius vegetabilis porro dicitur polypyrena in descriptione nostra quia scilicet multos acinos in sese continet. Folia solani foliis sunt simillima, nisi, quod magnitudine multum ea excedant, quæ ut diximus exterius viridia sunt, interius vero viridem quoque obtinent colorem, sed paulo obscuriorem.

§. IX.

Consideratis hætenus floribus, seminibus, baccis & foliis huius vegetabilis restat thyrsus, qui iuxta sæpe citatum Chabræum & propriam observationem in altum excrescit & interdum longitudine hominis mediocris staturam adæquat satisque est crassus & in quamplurimos ramos diuitus. Tandem ad radicem ejus devoluimur, quæ satis est crassa & dura & quoad formam externam ipsamque interiorem substantiam multum conuenit cum ipsis eichorei radicibus, cum quibus etiam a rhizotomis inexpertis vel negligentibus, varia inuicem, dum

autumno vel verno tempore radices effodiunt, commiscantibus, confunditur. Vnde intentione cura adhortamur Pharmacopœos, aliosque artis medicæ cultores, ne, si quando, uti fere fit, vetulæ illæ rhizotomæ in foro venales exponunt herbas & radices, vel de domo in domum venales apportant, decipiantur; Solet enim hoc genus hominum ut plurimum miscere conchyliis turdis. Nam observauimus, quod varia iis forsan in campo vel sylua obuenientia simul apportauerint, quæ deinceps vulgo diris in morbis commendare solent, nimis enim sibi suæque sapientiæ fidunt & putant, se facile hæc iterum discernere posse, unde fit, ut non raro hæc radix inter cichorei radices ab illis effossas inueniatur. Qui tamen error, facile evitari potest, si illis iniungimus, ut simul cum herba easdem apportent.

§. X.

De tempore collectionis huius plantæ pauca adhuc monenda restant. Non quidem negandum, quod in officinis pharmaceuticis per paucis inueniatur hæc planta, siquidem raro vel nunquam in usum medicum trahitur vel a Medicis præscribitur, nonnullis tamen in locis radix eius asservatur sub nomine *Doll-Wurzel*, in usum veterinariorum, qui nescio in quibus equorum & pecudum morbis illam sæpe & in notabili quantitate desiderare solent. Vnde quod iam alibi nempe in dissertatione nostra de officio Medici speciatim ordinarii circa per-

personas inspectioni suæ demandatas Cap. III. de officio Medici circa Pharmacopœum §. III. pag. 15, monuimus, hic paucis repetimus, quod radices huius plantæ prout aliæ in autumno vel veris initio quando deflorescant vel herbascere incipiunt colligi debeant. Reliquæ huius plantæ noxiæ partes vel plane non afferuantur & negliguntur vel admodum raro in usum veniunt, nec præparata vel inde composita habentur.

§. XI.

Ne vero aliquid omisisse videamur pauca quædam adhuc annectere volumus de etymologia & derivatione variarum huius plantæ denominationum. Dicitur hæc herba solanum cognomine furiosum, latino nomine, quod habet Plinius, unde vero hæc denominatio deriuetur, silent ut plurimum auctores vel quæ adducunt satis dubia sunt & male quadrantia, ita facile & nos, dum res leuioris est momenti, veniam huius rei impetrare possemus, si hoc intactum relinqueremus, nisi saluo tamen aliorum iudicio statuere vellemus, quod a solari trōstern, besänffrigen, lindern, vel a substantiuo solamen commode deduci queat, siquidem ut notum est, ob vim partim demulcentem & emollientem; partim etiam refrigerantem & aliquo modo anodynam, quam obtinet solanum illud officinarum, quod vocant Nachtschatten, partes doloribus admodum cruciatæ & inflammatae levantur & solantur doloresque inde quam
maxi-

maxime consopiantur, qua de causa accentus a plerisque non inepte collocatur in penultima syllaba. Furiosum vero cognominatur hoc nostrum solanum spurium ideo, quia vel casu vel ex errore assumptum, mentem hominis alienat, sensus stupefacit & quasi furibundos reddit, de quo in Cap. seq. p. ura. Manicum porro dicitur solanum cognomine græco, quod a græco adiectiuo *μανικός*, insanus, furiosus, a primitiuo *μανία* furor, infania oriundo, propagatur. Porro *σεύχρον* siue solanum *μελανοκέρασον* cognominatur, quia baccas profert nigras, cerasis haud absimiles. Italicam illam denominationem, quæ in lingua romana hodie fere recepta est, belladonna, vel vt alii præcipue Chabræus hanc vocem pronunciant belladonna, ideo huic plantæ assignatum esse, autumat Ioachimus Camerarius in horto medico & philosophico pag. 162, ex quo illud etiam adducit Chabræus l. c. quod succo illius mulieres italicæ faciem decorare soleant, quo respectu Germani hanc plantam *schöne Frau*, verosimiliter appellant.

CAP. II.

De Viribus, usu, effectu & phænomenis ab esu vel assumptione belladonnæ resultantibus.

§. I.

Vires solani furiosi quod attinet, illæ admodum

dum sunt observatæ hostiles & corpori humano noxiæ, ideo recte ad venena relegatur hæc planta. Intelligimus autem per venenum omne illud, quod per os assumptum vel ab extra corpori cuicunque viuenti citra violentiam aliam applicatum, siue subito, siue lento gradu, vel integræ machinæ, vel speciali saltim parti per se labem infert vel eandem plane destruit.

§. II.

Triplicis autem generis notantur venena, desumpta vel ex regno minerali, vel animali, vel vegetabili. Ex regno minerali desumpta magis sunt corrosiua ipsisque partibus solidis noxam inferunt, præcipue vero dum assumuntur ipsum ventriculum & intestina corrodunt & inflammant, donec sphacelus vitæ finem faciat: Talia vero sunt præ cæteris ☿, Arsenicum, cobaltum &c. Ex regno animali varia quoque habentur venena, quorum pleraque corpori viuenti in specie humano per morsum vel saliuam communicantur, qualia sunt morsus canis, hominis vel etiam lupi rabidorum, punctura aranei, serpentum, viperarum, scorpii & tarantulæ ictus. Huc quoque pertinet assumptio cantharidum, vermium maialium immodica, quæ omnia vim suam veneficam quam maxime communicant humoribus vitalibus. Quæ vero ad vegetabilium classem pertinent varia sunt venena, vt cicuta, napellus, aconitum, stramonium, datura, colchicum, fungi venenati varii & ipsum

ipsum nostrum solanum furiosum, quæ spiritibus nostris satis aduersa deprehenduntur.

§. III.

Nocent autem hæc venena, vel assumpta, vel ab extra corpori illata secundum dicta, inde distinctio enata est inter venena interna atque externa. Ad priorem classem omnia fere referri possunt, paucis exceptis. Non vero omnia venena interna æque nocent, si exterius tantum admoneantur; in specie vero ab animalibus desumpta venena siue per ictum siue per morsum vel alio modo corpori communicata ad classem posteriorem referri debent, quorsum etiam spectant tela venenata. Plurimi quoque, si non omnes ex viris eruditione præclaris asseuerant, quod famosissimus ille pulvis successione, Gall. poudre de la succession, dictus itidem mumiale & fermentificum sit venenum, ex animali regno desumptum, quod mediante putrefactione vel fermentatione animalium quorundam vel partium saltem ab animalibus desumptarum per chimiam adeo volatile sit redditum, ut deinceps literis inditum, vel chirothecis aliisque utensilibus inspersum vel affricatum, in poros corporis humani sese insinuare sui que multiplicationem efficere posset, donec ipsum corpus lente marcescit aut subito pro varietate eius compositionis & mixturæ enecatur. Huc quoque pertinent die so genannten Stinck-Lappen, welche bey Belagerungen in die Gräben oder trenchées geworffen werden, so nicht nur einen

nen greulichen Gestank, sondern auch gar die Pest unter denen Soldaten verursachen können.

§. IV.

Porro non accedere debet violentia alia, alias venenum non est proprie sic dictum, in specie talis violentia, quæ partes secundum naturam unitas disiungit & dilacerat, quo ipso tamen non negamus, quod dentur tela venenata, sed saltim affirmamus, quod hoc modo vulnerati non ex vulnere pro re nata, sed potius ex veneno, quod telæ vel sagittæ per accidens accessit, moriantur. Deinde sunt venena vel brevi temporis spatio necantia vel cum mora. Quæ brevi temporis spatio id præstant, sunt primario mineralia & corrosiva, partibus enim integrantibus principalibus machinæ corrosis & destructis, necesse est, ut integra brevi corruat machina.

§. V.

Uterius venena dantur omnibus animalibus, nullis exceptis, nociua, qualia sunt corrosiva illa, quæ omnia animantia & ipsum hominem necant; vel aliquorum saltim animalium vitæ insidiantia v. g. nuces vomicæ, quæ tantum necant animalia, quæ clausis luminibus suis in lucem prodeunt, hominibus vero non æque nocent, quia euacuandi fine tuto adhiberi possunt. Ita quoque non omnibus corporis partibus eadem nocent venena exemplo cantharidum, quæ in solam vesicam suam exercent virus &c. Idem erit

erit censendum de ipsa belladonna nostra, quæ, etsi a veterinariis vt diximus Cap. præcedenti, equis & pecoribus tuto adhibetur, tamen corporis humani principiis vitalibus, in specie humoribus & spiritibus admodum inimica deprehenditur.

§. VI.

Ita quoque corpus vel labem aliquam insignem a venenis sentit, vel plane destruitur e. g. mens cum sensibus tam internis quam externis ita turbatur, vt vel plane non, vel difficillime ad minimum pristinam aciem acquirere possit, quale quid proh dolor sæpissime a propinatis philtris obseruandum est; Vel corpus, viscere quodam primario, & ad vitam conseruandam summe necessario, affecto, in summam & immedicabilem incurrit atrophiam, quæ tandem, licet lento gradu hoc fiat vitæ finem facit; Vel ipsa mors, visceribus plane destructis aut humoribus vel resolutis vel coagulatis & spiritibus fixis in continenti acceleratur.

§. VII.

Denique venena sunt vel per se, vel per accidens talia. Per se talia sunt ☿, arsenicum album, citrinum & rubrum, cobaltum, morsus bestiarum allegatarum rabidarum & ipsius quoque hominis rabidi, vbi per saliuam mediante morfu communicatam venenum quoddam positium communicatur, item alia ex vegetabilibus assumpta, vt napellus, cicuta, solanum furiosum nostrum &c. Per accidens varia alias lau-

as laudatissima medicamenta fieri possunt venena, vt purgantia & vomitoria maiori dosi & inconuenienti regimine adhibita, quæ tunc hypercatharsin facile mouent; item anodyna vel potius narcotica, opium, cantharides si dosim excedunt, helleborata, colocynthiaca, mandragora, hyoscyamus, nuces vomicæ, cyclamen, cucumer asininum, elatericum, esula, poma amoris &c. quæ omnia, vt hic recenscamus superuacaneum esset, ideoque hic potius subsistimus; sufficiant enim hæc de venenis in genere prolata pro nostro instituto, vt eo facilius, quæ nunc in specie de belladonna dicenda erunt, intelligi queant.

§. VIII.

Verum utique est, de quo & ipse Medicorum ætatis suæ Princeps beatæ memoriæ G. W. Wedelius conqueritur lib. de medicamentorum facultatibus cap. de antidotis specialibus pag. 168. quod plurima mendacia hinc inde in libris de venenis contineantur & illa tum venena, tum præsidia præscribantur, quæ nunquam vel visa, vel vilitata, vel applicata fuerunt: Hinc veteres multifariis experimentis adhuc destituti, nec chimia adeo, prout hodie est exulta, & pro summo veneno habuerunt. Ita a Macasio in promptuario materiæ medicæ multa inter venena recensentur, quæ nunquam venena sunt, vel per accidens saltim ab usu peruerso corpori

C

humano

humano nocere possunt, vt cyclamen, cucumer asininum, euphorbium, mandragora, nux vomica, opium, scammonium, bufones, sanguis menstruus, argentum vivum, cerussa, hyoscyamus, helleborus albus, elaterium &c. & eorum antidota simul præscribuntur: Vel plane non sunt venenatae naturæ, quemadmodum coriandrum, helleborus niger & similia. Quæ tamen omnia, quia non spectant ad speciale propositum nostrum missa facimus, de sola belladonna in posterum dicturi.

§. IX.

Vires huius plantæ, quæ recte ad venena per se talia refertur a priori, nempe a qualitatibus eiusdem in sensus incurrentibus, difficillime, vel plane non cognoscuntur, nisi ex colore florum atro-virente & obscuro foliorum, concludere vellemus, illam continere quoddam, uti re vera est, impurum, spiritus animales obnubilans & disturbans, id quod postea, quando de phænomenis, ab eius radicis vel baccarum esu provenientibus, dicemus, clarius patebit. Alterum cognoscendi principium odorem si perpendimus, virosus ille est & nauseabundus, caput aliquo modo disturbans spiritusque confundens, at non est adeo penetrans & volatilis, sed potius particulis viscidis & terreis immersus, unde est, quod non statim ab eius assumptione symptomata iamiam enarranda obseruentur, sed demum post horam fere elapsam virus suum ostendit.

ostendit, sulphure nempe illo per coctionem & resolutionem in ventriculo a compedibus suis liberato & in actum deducto. Quod attinet ad tertium cognoscendi principium saporem, ille præsertim in exsiccata radice vel plane nullus est, ut ad insipida fere referri possit, nisi viscedo aliqua, cum aliquali, sed leui vi adstringentia percipiatur. Signatura quoque huius plantæ nihil certi nobis indicat, nec ansam ad viteriores meditationes suppeditat.

§. X.

Effectus itaque & phænomena, quæ a posteriori ab assumptione nempe huius plantæ & in specie radicis & baccarum eius animaduertuntur, & ab auctoribus variis magni nominis observata & annotata deprehenduntur, commemorare, non de nihilo erit, cui denique propriam nostram observationem subiungemus, & tunc forsan occasionem inueniemus viterius in vires huius vegetabilis earumque rationes admodum occultas ratione mediante inquirere. Ita celeberrimus Wedelius libro de medicamentorum facultatibus pag. 169. asserit, bellamdonnam præter alia symptomata fauces præcludere, ut deglutitio fieri nequeat. Felix Platerus Tom. I. Praxeos pag. m. 517. sequentia adducit: Infusio radicis solani furiosi in vino facta & bibita subito omnem appetentiam etiam in summe famelicis euertit, id quod adscribit vi eius narcoticæ, quod & alia opiata medicamenta præ-

stare affirmat, qui appetitus deperditus, dato aceto, quod illorum vim infringere dicitur revocatur: sed, non faciendum est malum, ut inde eueniat bonum, nemini enim suaderem, quod bulimo, seu appetentia immodica laboranti infusum hoc propinaret, etiamsi certissimum & infallibile contra hunc affectum sit remedium, nam mens tanquam pars principalior inde turbatur & confunditur sensusque hebetantur & facile damnum irreparabile induci potest & mors ipsa accelerari.

§. XI.

Sed si mentem ipsius Plateri penitus perscrutatur, videtur, quod ille historice saltem hoc referat, nec ut tutum remedium commendet, sed potius hunc in finem effectum eius adducat, ut sibi caueant mortales a noxia hac radice. Alius adhuc præter hunc notabilis locus deprehenditur apud Platerum Tom. I. prax. cap. III. de mentis alienatione pag. 93, quem ex Matthiolo desumptum esse dicit, verba eius sunt sequentia: Si radices solani maioris, quod lethale vocant in vino infundantur & dilutum detur ebriis similes fiunt homines & fames & sitis cessat, donec aceto sumto vitium id corrigatur, sed & somnus superueniens id sanat, quemadmodum somnus aliis narcoticis superueniens, curat symptomata inde originem trahentia v. g. ebrietatem seu temulentiam & stuporem a tabaci

baci fumo prouenientem in inconfuetis. Ibi-
dem etiam pag. præcedente explicando vim te-
mulentiam seu causam ebrietatis inducentem
occupatus, dum prius de vini & spiritus vini
efficacia narcotica sermo illi fuit, ita differit:
Hoc & aliarum plantarum succi possunt
efficere, si plantæ illæ edantur, vel eorum suc-
cus expressus vel decoctione elicitedetur, uti
sunt lupulus, a quo cereuisia vim inebriandi quo-
que sumit, & muscæ, si hauriant, stupore cor-
reptæ moriuntur. Cannabis etiam, cuius pul-
vis, si cum vino detur citius inebriat, lolii se-
men & nigellæ, forte pseudomelanthii in pane,
quæ vitia frugum, si luxurient, panis ex hisce
confectus soporosos reddit, & continuo usu mul-
tos passim, quod tamen non obseruant, lædit.
Huc vsque Platerus.

§. XII.

Generorissimus Dominus G. Francke de Franc-
kenau in Flora Francica rediuiua pag. 537. so-
quentibus solani maniei vires & effectum descri-
bit verbis, quæ ex eadem germano idiomate hic
adducemus: Es ist dieses Solanum ein so gifti-
ges Kraut, daß wer davon die Beeren isset,
den Gebrauch seiner Sinnen verlieret, ra-
send und doll, vor einen Besessenen gehalten
wird. Dergleichen Patienten sagt Er pflegt
man mit Wein zu curiren. Allegat Anton.
le grand in Compend. Phys. pag. 76. quæ ta-

men curatio cum vino, nisi minus spirituosum & valde acidum sit, non admodum videtur conueniens.

§. XIII.

Iulius Cæsar Baricellus a sancto Marco in hortulo suo geniali pag. m. 73. sequentem de solano syluatico habet obseruationem, quam ita recenset: Solanum sylvaticum, quod a multis belladonna dicitur, tantæ est immanitatis, ut insaniam & furorem hominibus, eius acinos comedentibus, inducat. Accidit cuidam, (referente Hieronymo Trago Lib. I. Histor. stirp.) qui in sylua plantam viderat, casus: Hic multos decerpfit acinos & deuorauit, altera vero die in tantam insaniam & furorem deuenit, ut plerique illum a dæmone obsessum crederent. Intellecto tamen morbo vinum fortissimum a Trago furioso est propinatum, quo facto consopitus, paulo post conualuit & absque læsione vixit. Idem eandem de lolio, quam habet Platerus obseruationem ex Galeno Lib. I. de alimentorum facultatibus adducit, quod nempe panis in quo lolium fuerit stuporem quendam & veluti temulentiam citantibus pariat cum somno inexpugnabili. Etenim (sunt verba Galeni) cum anni constitutio praua aliquando fuisset, lolio tritico affatim innasce contingit, quo haud separato, quod paucus esset tritici prouentus, statim quidem multis caput dolore cepit,

cepit, ineunte æstate, in cute multorum, qui comederant, vlcera & alia symptomata sunt subsecuta, quæ succorum prauitatem indicabant. Cui lolio acetum quoque remedium esse iudicatur. Quare, tum a tritico, tum ab aliis seminibus cerealibus diligenter lolium est separandum.

§. XIV.

Quia per accidens quasi lolii mentionem hic fecimus, non plane inutile erit, si breuem hic faciamus digressionem, pauca de lolio dicturi, vt pateat, quale sit hoc lolium, de quo sermo est. Grammatici quidem & Poetæ vt plurimum hac voce pro quauis herba inutili & sponte in agris pratis & viis proueniente vtuntur, vnde notum illud Virgilii:

Infelix lolium & steriles dominantur auenæ.
Medici vero & ex his præcipue botanici in sensu strictiori hanc vocem accipiunt, intelligentes peculiare vegetabilium genus, quod prouenit in agro cum ipsis frumentis, cuius radix & culmus cum ipsius fecalis culmine conuenit, & spicam quoque gerit, minorem tamen cum seminibus seu granis fecali minoribus, in tunica dura contentis. Ipsa huius plantæ figura deprehenditur apud Chabræum in sciagraphia stirpium pag. 178. qui vocat lolium, phoenicem, gramen loliaceum Germ. Dort, Lülch apud nos Drespen. A nonnullis iuxta eundem au-

Storem dicitur triticum temulentum & frumentum fatuum. Obseruatur etiam nonnunquam sine aristis. Idem Chabræus ex Galeni sententia adducit, quod nascatur ex seminibus hordei & tritici corruptis vel in deterius mutatis, solo præsertim vliginoso, per cœli, mensibus potissimum hybernis, tempestatem humidam; & ut olim iam a Theophrasto proditum rursum in triticum vel secale redire creditur eorum hæc pestis, hoc vitium. Porro inquit Chabræus calefacit lolium in principio tertii ordinis, desiccatur in fine secundi. Cum est in pane, celerime vertigines, torpores & temulentias facit & caliginem oculis affert: Gallinis & alitibus nocet nihil. Variis vero modis admotum & impositum, valet ad strumas, nomas, putrescentia vlcera & gangrænas. Quin & fronti ex axungia admotum suas ipsas noxas pellit. Sic, ut ait Plinius, in aliquo sunt usu ipsæ frugum pestes.

§. XV.

Redeamus autem in viam ex qua parumper sumus digressi. Audiendus adhuc est de belladonna Ioh. Thalius Medicus quondam & Physicus Nordhusanus, qui sequentem observationem in Hercyniis Saxo-Thuringicis nobis tradidit: Fuit hic non multis abhinc annis inquit tonsor quidam, qui (ut solet hoc genus hominum admodum temerarium esse, & per mor-

tes

tes hominum vt ille ait, impure experimenta facere.) cuidam Stolbergenſi ciui, ſparſis per vniuerſum corpus, nescio in quo morbi genere, doloribus, iisque miſere excruciantibus, laboranti, huius plantæ foliorum maiorem copiam in decoctione quadam propinauit, præſertim cum circumſtantes varia iſſis nota auxilia conciliandæ quietis gratia, fruſtra autem tentaffent, tandemque effecit, vt æger ille non ſolum quietem caperet, verum etiam omnium iſtorum dolorum oblitus, lethali prorſus ſomno diem ſuum clauderet.

§. XVI.

Omnibus hiſ conſentit Petrus Andreas Matthiolus in editione germana Ioachimi Cameraarii vbi ita loquitur: So man die Beeren des groſſen Nachtschattens iſſet, machen ſie denſelben Menſchen ſo faſt doll und unſinnig, als hätte ihn der Teuffel beſeſſen, oder bringen ihn ja in tieffen unüberwindlichen Schlaf. Und ich habe es ſelber erfahren, daß etliche Knaben, ſo dieſe Beere für Weinbeere gegeſſen haben, geſtorben ſind; Denn ſie haben ein ſchön und luſtiges Anſehen, damit ſie einen Unwiſſenden leicht locken.

§. XVII.

Miſſis vero aliorum auctoritatibus, ne ex
C 5 eorum

eorum libris solum sapere videamur, & cum eorum summorum virorum obseruationes non omnes sint propriæ, sed pleræque alienæ, ad ipsum naturæ librum propriamque obseruationem & experientiam, quam nescio, quo infelici fato in praxi habuimus, nos conuertimus, historiam prius, quæ ansam de hac re aliquid scribendi nobis præbuit, enarraturi. Vir quidam, cantor in templo capitulari Romano-Catholico St. Crucis, quod hic est Nordhusæ accedit ad nos, laborans scorbuto calido cum tussi sicca, qua aliquando sanguinem vel cruorem sanguineum sputo permistum eiecit, cui præter alia medicamenta præscripsimus formulam sequentem, quibus speciebus pro Decocto pugillari loco Thee vteretur, iussimus.

℞ Rad. trifol. fibr.

cichor.

liquir.

helen. ad ʒiii.

Herb. chelidon. min.

cochlear.

hepat. nob.

veron.

polygon.

scord. ad M℞.

Summ. fumar.

Flor. scabios.

papau. err. ad ꝑii.

Cort. Winter.

cappar. f.

Cort.

Cort. saffr. ad ʒiʒ.

Ciaui. acut.

f. fœnicul. ad ʒi.

C. C. d. ad Chart.

Harum specierum pi. ex præcepto nostro, vel singulis matutinis vel quoque ter in hebdomade ad mensuram semissem aquæ feruentis recipiebat, inde dum bene sese habuit, altera vice accedit ad nos, cum petito, ut iterum eadem species illi præscriberemus, id quod factum. Abiit atque vir ille ex musæo nostro in officinam pharmaceuticam, ut præparentur species præscriptæ. Altero mane easdem adhibet eodem modo, ut priores & simul vxor eiusdem cum eo bibit; post horam vix elapsedam, cum ratione officii sui in templum sese inferre organoque musico canere cogebatur, vertigo eum obruit adeo, ut vix capite erecto persistere possit. Obiecta videbantur duplicia, ipsa mens erat turbida & alienata, referebat enim es sey ihm gar so artig, er wisse es selbst nicht wie ihm sey, als ob er sich betruncken hätte: Pedibus enim quasi suspensis & in altum sublatis, incedebat, ac si quid in via positum esset impedimento ad instar ebriorum, aderat lassitudo artuum, facies pallebat, saliuæ in faucibus incrassata & in lingua quasi incocta & inspissata hærebat, erat enim viscida quemadmodum gluten & alba, eaque visciditas tanta erat, ut semper liquida assumere cogebatur, solida deglutire non poterat, somnolentia vrgebat, nausea

cum

cum stimulo ad vomitum, præcipue cum cibum assumere vellet, vrgebat, ipsaque vrinæ excretio erat intercepta. Eadem plane symptomata vxor patiebatur, quæ simul, vt decumbat, coacta fuit, duravit hoc per integrum diem & amplius.

§. XVIII.

Diris hisce symptomatibus percussus vir redit ad nos, quærens quidnam illi ordinauissemus, siquidem post horam ab assumptione decocti huius theezantis (vt ita loquamur) symptomatibus paulo ante adductis fuisset correptus, putabat enim illi vna cum coniuge sua esse moriendum. Hæc percipientes species in pharmacopolio præparatas apportari curauimus, an forsitan aliquid noxium deprehendere potuissemus, sed frustra, nam variis inter se mistis & minutim concisis herbis & radicibus, nihil cognoscere poteramus. Interea tamen & ipse æger & Pharmacopoeus agnoscere cogebantur, quod culpa non in Medicum, sed in Pharmacopoeum, vel eius potius negligentes discipulos redundaret; Nos enim formula in officina asseruata & in §. præcedente adducta excusabat. Cum vero verbis huius Cantoris minus fidem adhiberemus, timentes, ne fallacia non causæ vt causæ subsit, nimis curiosi periculum faciebamus & decoctum ex iisdem speciebus nobis præparari curabamus, de quo in eius præsentia ipsi tres hau-

haustus, so viel nehmlich in 3. Thee-Schälchen gehet, assumebamus simul amicum quendam Theologiæ studiosum, qui tunc temporis nos conueniebat persuadentes, vt haustulum, ein Thee-Schälchen voll assumeret. Hora vix ruebat, cum eadem symptomata, vix altero die plane remittentia, tanquam nimiae curiositatis præmia experiri cogebarur.

§. XIX.

Lector amice, perpendas quæso, quanta sit vis in herbis! tantillum enim radicis bellædonæ tantas turbas in corporibus duorum hominum ciere voluit. Comperimus enim postea, quod ex negligentia discipuli cuiusdam artis pharmaceuticæ, qui verno tempore radices & herbas aliquo modo concisas, vt moris est, & mundatas in tabulatum, quod est in summo fastigio tecti ad exsiccandum, apportauerat, gravissimus hic error originem traxerit; Non enim ille, vt decet, vel ex ignavia vel ex nimia confidentia in se suamque memoriâ singulis collectis nomen adscripsit, vnde factum est, vt radix bellædonæ cum radice cichorii forsan adiacente fuerit permixta vel prior pro posteriori habita & vno eodemque receptaculo deinceps fuerit asseruata. Ille autem, qui hoc recipe, vt vocant, concinnauerat, culpæ omnis erat expers & rei ignarus, ex eo enim receptaculo, quod signatum erat nomine radicum cichorii,

præ-

præscriptam cichorii radicem, nihil mali suspicans, desumfit. Monendi itaque sunt pharmacopoei & simul ii, quibus inspectio & cura pharmacopoliorum commissa est, ne, etsi leue sit & videatur opus radicum & herbarum collatio & asseruatio, solis discipulis interdum satis rudibus & negligentibus, hoc committant, sed, ut ipsi interdum tabulata, ubi exsiccantur herbæ visitent, & iubeant, ut singulis etiam notissimis in tabulato dispersis creta nomine adscribant.

§. XX.

Si nunc tam exigua huius radice quantitas tantas noxas corpori nostro inferre potest, leui modo saltem in aqua feruida extracta, quidni contingeret, si in ipsa substantia & maiori in dosi assumatur, inde non fieri possit non, quin mortem induceret; notum enim est, quod in infusis & decoctis dupla semper requiratur dosis, exemplo rhabarbari & foliorum sennæ: Quando enim computationem instituimus, tunc vix in $\mathfrak{p}\mathfrak{j}$, qui fuit dosi de his speciebus \mathfrak{ss} vel ad summum gr. xii. contineri potuerunt; Siquidem tota specierum farrago præter propter ex XVIII. vel XX. pugillis constabit. Memini iam, eundem casum contigisse, priusquam hoc fatum ipsi habuimus clarissimo atque doctissimo D. Doctori Valentini S. N. C. Collegæ & Practico t. t. Nordhusano, nunc ni fallor Professori Medicinæ Giessensi meritissimo, amico nostro honora-

noratissimo, qui eandem cichorii radicem in paulo maiori pondere præscripserat, ubi idem in pharmacopolio error, quem deinde deteximus, fuit commissus, unde etiam personæ illæ, quæ decocto pugillari ab eo præscripto fuerunt vti iisdem & atrocioribus adhuc symptomatibus erant afflicti, siquidem maiorem quantitatem harum radicum continebat præbium vna vice sumendum, causam vero huius erroris, etsi ab hyoscyami radice hæc provenisse coniciebat, experiri non potuit, donec tandem ab ipso Pharmacopoeo nobis occasionem inquirendi præbentibus, postquam idem experiebamur fatum, error satis gravis fuit detectus & omnes hæ falsæ & spurix cichorii radices cum bellædonnæ radicibus confusæ in finum & stercuris fuerunt coniectæ.

§. XXI.

Recte itaque venenis adscribitur hæc planta, siquidem nunquam sine spirituum turbatione mentisque alienatione consequente adhibebitur. Unde porro concludimus, phænomenis antea probe pensatis, quod narcoticum sit admodum virosum, minus blandum anodynum, sed sulphure constet vaporoso spiritus animales tanquam animæ rationalis portitores, siue fluidum nerveum, si ita cum aliis loqui placeat obnubilans, turbans, incrassans & in motu suo alias secundum natura celerrimo retardans, vel si
dosi

dosi maiori assumatur plane figens. Inde sensus stupidi, vertigo, visio illa erronea, quod obiecta scil. visa sint duplicia; virium languor & ipse faciei pallor ortum trahunt. De quibus tamen pluribus dicendum erit capite sequente.

§. XXII.

Belladonna itaque minus est recepta in classem anodynorum vel narcoticorum; præcipue internorum, siquidem tutiora extant, ut opium, mitior quoque deprehenditur ipse hyoscyamus, nisi forsitan in usum aliquem externum eandem reuocare velimus, ubi tamen facile quoque exesse poterit, prostant enim alia experientia diu comprobata, quæ exterius tuto leuamen afferunt doloribus, partim emolliendo, maturando & relaxando, partim ipsa vi anodyna, ut hyoscyamus, cicuta, solanum officinarum &c.; adeo ut minus solliciti esse debeamus hodie, ut inueniamus de nouo medicamenta, sed potius ex copiose inuentis optima & tutiora erunt eligenda. Sed audio quasi quendam obloquentem, si non habet usum hæc planta neque in culina neque in medicina, hoc est, si non sit alimenti, nec medicamenti vice adhibenda, sed potius noxia sit & virofa, quid quæso opus est tanta sollicita indagatione & descriptione; hæc omnia frustra videntur instituta? Respondetur: Aequè necessarium est Medico ea scire & satis cognita habere, quæ

corpo-

corpori humano nocent, vt ab iis cauere & noxam simul auertere, vel, si forsan damnum ex illis corpori illatum fit, vt ei conuenienti modo obuenire possit, quam ea noscere, quæ ad conseruandam sanitatem præsentem & amissam restituendam conducunt. Valet etiam hic illud tritum: Turpius eiicitur, quam non admittitur hostis. Non minor itaque laus est damnum auertere, quam illatum reparare.

CAP. III.

De Bellædonnæ Antidotis.

§. I.

Antidota, hoc est, talia medicamenta, quæ virtute quadam specifica venenis resistunt, earum malignitatem vel præcauendo, vel anticipando vel corrigendo, agunt, suntque pro vt venena vel generalia vel specialia. Generalia omnium generum venenis resistere creduntur; Specialia vero huic vel illi saltim veneno medentur. Illa communiter audiunt bezardica & alexipharmaca, hæc speciatim Medicis antidotorum nomine veniunt. Medentur alexipharmaca generalia venenis generalibus vel ab extra corpori illatis & per os assumtis, vel quoque intus genitis, quæ venena intus in corpore nostro genita morbos malignos efficiunt, quibus alexipharmaca potissimum resistunt. Porro alexipharmaca conducunt in genere in ve-

nenis assumtis, in quibus speciale nondum innotuit antidotum, optime se quoque gerunt in morfibz animalium rabidorum & i&ibus animalium venenatis.

§. II.

Sed instituti nostri ratio non permittit, vt plura hic adducamus de alexipharmacis & bezoardicis generalibus, quamobrem ad antidota specialia nos conuertimus, ex quorum classe alia venenis mineralium admodum corrosiuis, alia venenis animalium vt plurimum fermentificis, alia venenis vegetabilium vaporosis & spiritus animales obnubilantibus opponuntur. Omitimus vero, vt euitemus omnes ambages & breuitati studeamus hic antidota mineralium & animalium, de solis vegetabilium venenis aliquid præmissuri, & tandem in specie de solani furiosi antidotis, hætenus cognitis, dicemus. Placet tamen adhuc semel hic præmonere verbis beati Wedelii Lib. II. S. II. Cap. V. de antidotis specialibus pag. 338, quod non temere credendum, vt de venenis, sic de antidotis quoque scribentibus, vnde vastitas maxima & confusio cum ignorantia enata sunt. Itaque non omnia præsertim veterum tradita, vtu comprobata inueniuntur, ex quibus tamen selectiora & in praxi experta h. l. proponemus.

§. III.

§. III.

In genere omnibus fere vegetabilium venenis sulphure crasso viscido vaporoso sal volatile continenti constantibus opponuntur acida secundum Wedel. l. c. pag. 342, Platerum locis in cap. præced. §. X. & XI. citatis, aliosque, siquidem acida & præ aliis acetum vini bonæ notæ acerrimum, sal illud volatile, a compedibus suis, quibus antea, dum sulphuri viscido adhuc immersum erat, nunc liberatum optime figunt, domant & corrigunt, & humorum crassitiem non ex venenorum horum frigiditate, ut putarunt veteres, sed potius a salis huius volatilis nunc expansi caliditate & sulphuris immaturi visciditate & crassitie provenientem incidunt & plane inuertunt.

§. IV.

Satius itaque ex adductis & observatis phænomenis cum constat, quod sulphure eiusmodi vaporoso & viscido in recessu sal volatile continente gaudeat belladonna, ita recte tanquam principale antidotum, illi opponitur acetum, siue illud sit commune vini acetum vel simplex vel destillatum, vel quoque additis alexipharmacis compositum redditum, ut rutæ, scorpii, calendulæ, lauendulæ, bezoardicum &c. quo dato appetitum deperditum revocari scribit Platerus l. c. & elegantem de hac re habet locum

Wedel. lib. de facultat. medicamentorum simpl.
II. S. II. Cap. II. de antidot. special. pag. 169.

§. V.

Vinum alii commendant vt D. Georg Francke de Franckenau l. c. & Iulius Cæsar Baricellus l. c. adducit, quod Traius vinum fortissimum, illi qui baccas bellædonnæ assumserat antidoti loco dederit, quo assumpto consopitus æger paulo post conualuit. Macasius in promptuario materiæ medicæ pag. 381. itidem commendat vinum dulce. Sed videtur hoc antidotum ex falsa illa hypothese enatum, quod veteres statuebant, narcotica & sensus stupefacientia illud præstare frigiditate spiritus congelando & sic incrassando, vnde forte vinum fortissimum propinarunt, vt spiritus hi coagulati & in motu suo præpediti iterum in motum citentur. Sed sulphuris huius naturæ plane contrariatur hæc veterum sententia, qui potius calidus est & effectus edit calidos quam frigidos. Vnde recte addit Traius, quod ab assumpto vino æger fuerit consopitus, tale enim additum tali, reddit illud magis tale: Omne enim vinum præcipue spirituosum & forte continet sulphur quoddam anodynum ebrietatem & somnum ad minimum vel blandiorem, vel profundior pro re nata inducens, & sic ex somno subsequente natura, robore suo recuperato, venenum hoc vicit, vinum enim solum non est aptum

aptum natum ad corrigendam vim huius veneni. Minus itaque convenire putamus vinum, nisi sit valde acidum & simul dilutum, minus spirituosum, quo pacto diluendo & sulphur vaporosum sal volatile continens inuertendo conducere aliquo modo potest.

§. VI.

Theriaca propter suam caliditatem & opium quod recipit, vix locum habet, nisi prout alia generalia alexipharmaca ad expugnandam materiam illam malignam M. S. & spiritibus ipsis iamdum communicatam adhibere velles; Melius v. operabitur h. l. si cum aceto detur, quo ipso eius caliditas infringitur. Sed alia hunc in finem media & temperatiora alexipharmaca longe præferimus, ut eff. alexiph. Stal. Tincturas bezoardicas variorum datas cum diluentibus.

§. VII.

Præter hæc Macasius in Promptuario Materiæ medicæ Lib. posteriori Cap. II. contra venena vegetabilium pag. 381. contra solanum furiosum commendat astacos h. est eancros marinos, nostris fluuiatilibus maiores & simul falsos, & conchyliæ, quid vero hic præstare debeant minus cognoscere possum. Commendantur alias quidem ob vim refrigerandi & humectandi hecticis & tabidis & simul difficilioris sunt con-

coctionis. Ab aliis commendantur ad excitandam Venerem languidam in maribus, ubi tamen piper & aromata, quibus præparantur, maximum addunt pondus. Schroederus in Pharmacopoea Medico-Chimica Lib. V. Class. III. de animalibus, astacis & cancris virtutem refrigerandi, humectandi, dolorem sedandi & ferocientes spiritus figendi adscribit. Vnde etiam omne solamen, quod afferre possint hoc in casu a virtute refrigerandi & humectandi dependere deberet, quo spiritus & humores in motum irregularem redacti iterum placantur & sulphur vaporosum aliquo modo compescitur. Amygdala amara ab eodem auctore l. c. commendata præter vim diureticam qua pollent hic quoque parum vel nihil efficient, locum itaque habent in urinæ excretionē denegata.

§. VIII.

Quid de emeticorum usu statuendum sit paucis declarandum restat. Parum vel nihil hæc præstabunt, nisi statim ab assumptione, antequam resoluator huius plantæ sulphur vaporosum & expandatur, propinentur, ubi tamen difficilius assumptio huius veneni agnoscitur, quam curatur; Si vero casus accideret, quod quis baccas vel radicem huius vegetabilis præcipue in forma solida acceperit & statim error innotescat, tunc emeticum illico datum hoc venenum simul cum reliquis in ventriculo contentis eliminabit

nabit & virus eius vel anticipabit vel plane impedit; si vero in forma liquida e. g. in decocto vel infuso fuerit assumptum ventriculo ab aliis cibis vacuo, tunc quia liquida facilius ad M. S. penetrant, nisi costatim momento, quo fuerit acceptum, detur emeticum, frustra propinabitur. Idem statuendum est, si post horam vnam vel alteram elapsam symptomatibus dictis iam praesentibus, quis dare vellet emeticum, ille idem hoc medicamento praestabit, ac si aethiopem lauaret.

§. IX.

Restat adhuc explicanda paucis methodis curandi nostra, quam adhibuimus ad curandum haecce symptomata, ab erronea huius veneni assumptione experta, sequentibus indicationibus innixa:

1. Peregrinum illud quocunque modo assumptum ex ventriculo & ipsa quoque M. S. eliminandum est & exturbandum.
2. Quod superest adhuc in M. S. expansum & spiritibus animalibus communicatum corrigendum & inuertendum.
3. Visciditas humorum serosorum & praecipue salinae, quae ipsum impedit sermonem & deglutitionem incidenda est & diluenda.
4. Reliquis symptomatibus ex oculis suis occurrendum.

§. X.

Primæ indicationi aliquo modo satisfaciunt laudata emetica, si nempe statim antequam malignitatem suam exerit hoc venenum exhibeantur, tunc ablata causa vel auertuntur plane vel anticipantur commemorati effectus & symptomata recensita: sin vero tempus aliquod fuerit præterlapsum, tunc vt iam diximus §. VIII. frustra adhibentur, cum ex M. S. & ipsis spiritibus hanc inductam malignitatem minus excutere queant. Locum tunc potius habent diffusantia remedia, quæ alias diaphoretica audiunt, & κατ' ἐξοχήν bezoardica hic conueniunt, minus vero volatilia nec quoque fixiora, sed mediis potius inhærendum, qualia sunt Tinct. bezoard. Wedel. Michael. Ess. alexiph. Stal. Liqu. bezoard. Ess. balsam. Hoffmanni, theriacal. Rolf. Sleuogt. Mixtur simpl. & similia. Non vero ad sudorem cogendi sunt ægri, sed sufficit, si saltem diffusio per vdorem vel insensibilem transpirationem contingat, vnde ab his assumptis motus & deambulatio imperanda.

§. XI.

Secundam indicationem explent acida, quæ apta nata sunt ad sulphur illud vaporosum in centro detinendum, eius sal volatile plane inuertendum & corrigendum feruoremque M. S. & spiritibus inductum extinguendum & com-
pes-

pescendum. Quæ hic commodè adhiberi que-
unt sunt acetum vini simplex, destillatum, be-
zoardicum vel compositum, vel ex simplicibus
paratum, addita vel omissa theriaca. Ita quo-
que succi acidî, vt citri, berberum, rubi idæi,
& similia, quæ omnia si diluuntur aquis con-
venientibus bezoardicis & cephalicis vehiculum
præbent commodum essentiarum §. præceden-
te commendatarum. Ex bellariis, quæ cibis
opponuntur acida & acidula optime hic qua-
drant, vt acetaria ex rad. cichorii, scorzonæræ,
turionibus tenellis asparagi, lupuli, lactuca,
chelidonio minori, dracunculo &c. Cerasa a-
cida aceto vini & saccharo condita, radices be-
tæ conditæ, cucumeres aceto conditi ipsumque
sinapi molitum vt apponi solet.

§. XII.

Hæc dicta simul tertiam indicationem respi-
ciunt, siquidem acida visciditatem humorum
ferosorum & ipsius salivæ h. l. optime incidunt,
detergunt & infringunt, feruoremque solantur
& mitigant. Accedere vero debent diluentia,
qualia sunt potulenta nobis consueta minus ig-
nea & spirituosæ, vt cereuisia tenuis lupulo non
minus imprægnata, cereuisiæ albæ, decoctum
herbæ Thee, veronicæ, betonicæ teucrisii veri
aliaque decocta medicata acidulata vt decoct.
hordei cum liquiritia, C. C. & scorzonera, ad-
dito succo citri vel limonum rec. vel guttulis a-

liquor spiritus vitrioli, nitri vel salis. Ita quoque potui instillari possunt tincturæ acidulæ, rosarum, violarum, bellidis, papaueris, clysus antimon. acidus, spiritus nitri dulcificatus & ipsa quoque nitrosa cum vel sine præcipitantibus potui indita profunt, ut sunt nitrum crudum, antimoniatum, arcanum duplicatum & similia.

§. XIII.

Causa his adhibitis ablata symptomata inde dependentia facile cedunt; sin vero vnum & alterum forte remaneat vel nimis vrgeat, tunc remediis conuenientibus & alias consuetis succurrendum v. g. urgente vertigine cephalica interne & externe adhibenda ut pulv: cinnabari, vel ex specif. cephalico Michael. c. pulv. lign. aloes & nitratis, addito oleo destillato anthos, citri veri &c. detur cum aqua cerasor. nigr. vel tilia, vel liliorum conuallium acidulata, ita quoque essentis cephalica addi possunt. Externe balsama cephalica, bals. vitæ, spiritus cephalici simpl. & compositi, epithemata frontalia &c. conueniunt & somno tunc indulgendum, qui & hoc loco est quasi panacea. Deglutitio difficilis cum sermone impedito optime corrigitur diluentibus copiose assumptis, quibus ipsis præcipue si acidulus sit potus vel medicamenti acidulatus vrina restitans quoque promouetur. Nauseæ vel inclinationi ad vomit-

Vomitum, inani tamen vrgenti oesophagi titillationi aliisque machinamentis si promouere illum cupis subueniendum, vel ipsum pro re nata in medium proferendum emeticum. Ita adiuuante Deo omnis noxa præcauetur, vel si iam adsint dira dicta symptomata, cito, tuto & iucunde illa curari queunt, sine læsione vlla vel sensuum hebetudine mentisque & memoriæ imbecillitate remanente, nisi forsitan maiori præbio assumptum fuerit hoc solanum furiosum & error maior fuerit commissus.

CAP. IV.

De Phænomenorum rationibus.

§. I.

CUM nihil sit, quod Medicum magis decoraret & studiis suis ornamentum addat, quam si in omnibus suis gestis & obseruatis attendat ad τὰ διότι, & nihil quod ab eo obseruatum est prætermittat, quod non de ratione sit sollicitus. Ita & nos huius memores tribus saltem adhuc verbis phænomenorum §. XVI. Cap. II. adductorum rationes quantum fieri potest explicabimus.

§. II.

Inter illa phænomena sese nobis primo locofistit vertigo, dubio procul a sulphure hoc vaporoso, impuro, crasso, quod spiritus anima-

les obnubilat & increffat, orta; sanguinis enim circulo quocunque modo turbato, spirituum motus etiam in confortium trahi necesse est, & quando sulphur hoc viscidum in ventriculo & ipsa M. S. a tricis suis, quibus haftenus inhæsit sensim sensimque liberatur, resoluitur & subtilisatur, tunc consequenter spiritus animales hoc peregrino itidem inquinantur, quod deinde particulis suis crassioribus actiuitatem & mobilitatem eorum maximopere infringit. Accedit vis increffans humores in saliuâ spissa notata, unde eadem ratione spiritus animales aliquo modo figi & in motu retardari, adeo, ut motus undulatorius vel quasi confurgat, credibile est. Ut taceamus vim aliquo modo stypticam sed leuem, qua mediante nerui & cerebri poruli coangustantur & transitus spiritibus alias liber difficilior redditur.

§. III.

Spiritibus itaque animæ portitoribus stationem suam deferentibus & quocunque modo in via regia præpeditis, & instrumento, quo opifex opificium suum operari debet inepto & deprauato, quid aptum eadem efficiet? Pari modo comparatum est cum anima nostra, quæ spiritibus vel fluido nerueo & cerebro utitur ut instrumentis, his deturbatis & in motu suo confusis, confusæ quoque oriuntur ideæ, obiecta apparent duplicia, inuersa & prout eorum motus est undulatorius ita quoque obiecta repræsentant

sentant animæ tremula vel in gyrum coacta adeo, vt nihil distincte cognosci queat, inde quoque ipsa mentis alienatio consequitur, sensus enim interni eodem modo deprauantur ac externi.

§. IV.

Artuum & totius corporis lassitudo, quam itidem annotauimus innuit & demonstrat, quod reliquum genus neruosum infra caput positum eodem modo affectum sit ac cerebrum, quo ipso tamen non negamus, quod sanguinis crassities idem efficere queat, dum ipsius motum maximopere retardat.

§. V.

Faciei pallor dubio procul ab ipsa sanguinis crassitie, eiusque motu per vasa capillaria, in cutis superficie reperiunda, cohibito erit deducendus, eodem plane modo ac videmus in lipothymicis atque syncopticis, vbi itidem accusatur sanguinis grumescentia, quæ eius circulationi obicem ponit.

§. VI.

Præcipuum symptoma, quod a bellædonnæ radicis improuida assumptione a nobis animaduersum est, sui adhuc meretur considerationem, est hoc saliuæ tanta crassities atque viscedo, vt glutinis ad instar hæreat in lingua & ipsis faucibus, adeo, vt solidorum deglutitio, ad quam necessario saliuæ tenuis & fluxilis requiritur, vt
cibus

cibus eadem impastetur & simul transitus per gulam facilitetur, fieri non possit. Vt hoc quantum fieri potest dilucidemus, notandum

1. Bellamdonnam ad exemplum aliorum narcoticorum & stupefacientium hoc non præstare frigidity sua, secundum opinionem veterum, vt sic humores & spiritus congelando & figendo incrasset, sed,
2. Hanc saluæ vt & aliorum humorem in corpore crassitiem fieri a partium spirituosarum ipsorumque spirituum animalium ligatione & in motu retardatione, adeo, vt ipsi humores vitales sufficiente spirituum copia non irrigentur & imprægnentur, vnde debitus fluor & agilitas eorum compescitur.
3. Contribuere lentorem sulphuris radicis belladonnæ, quod quando resoluitur atque expanditur in massa sanguinea non solum illam & spiritus animales, sed & reliquos humores ex M. S. oriundos vaporositatem & lentore suo inquinat, suamque illis viscedinem communicat, vt taceamus.
4. Glandularum saliuarum & colli eorumque pororum ob spirituum influxum impeditum occlusionem, quæ amplius munere suo secretorio & excretorio, donec impedimentum hocce remotum sit, non rite funguntur, &
5. Ipsa huc referri potest neruorum motoriorum in musculos gulæ constrictorios & dilatantes currentium ad munus suum perficiendum ineptia

ceptia, a spirituum eorum incolarum confusione, deturpatione & motu irregulari proveniens. Quibus positis utique deglutitio redditur difficilis, ne

6. De occulta & propria quadam huius veneni qualitate aliquid meminerimus.

§. VII.

Somnus obrepens dictas itidem agnoscit causas, in specie pororum cerebri occlusionem a vaporositate sulphuris huius narcotici ortam, eorumque collabescentiam ob spirituum ligationem & in humores immersionem.

§. VIII.

Nausea & stimulus ad vomitum inde provenit, quo menstruum ventriculi pari modo ac salivæ sit inquinatum & incrassatum, ut appetitus plane fuerit depressus nec stimulus sentiatur, & si quid præter voluntatem ad deglutendum offeratur, tunc ob transitum denegatum deficiente liquido æger cogitur, ut assumptum reiiciat ipsa gula etiam non rite officium præstante.

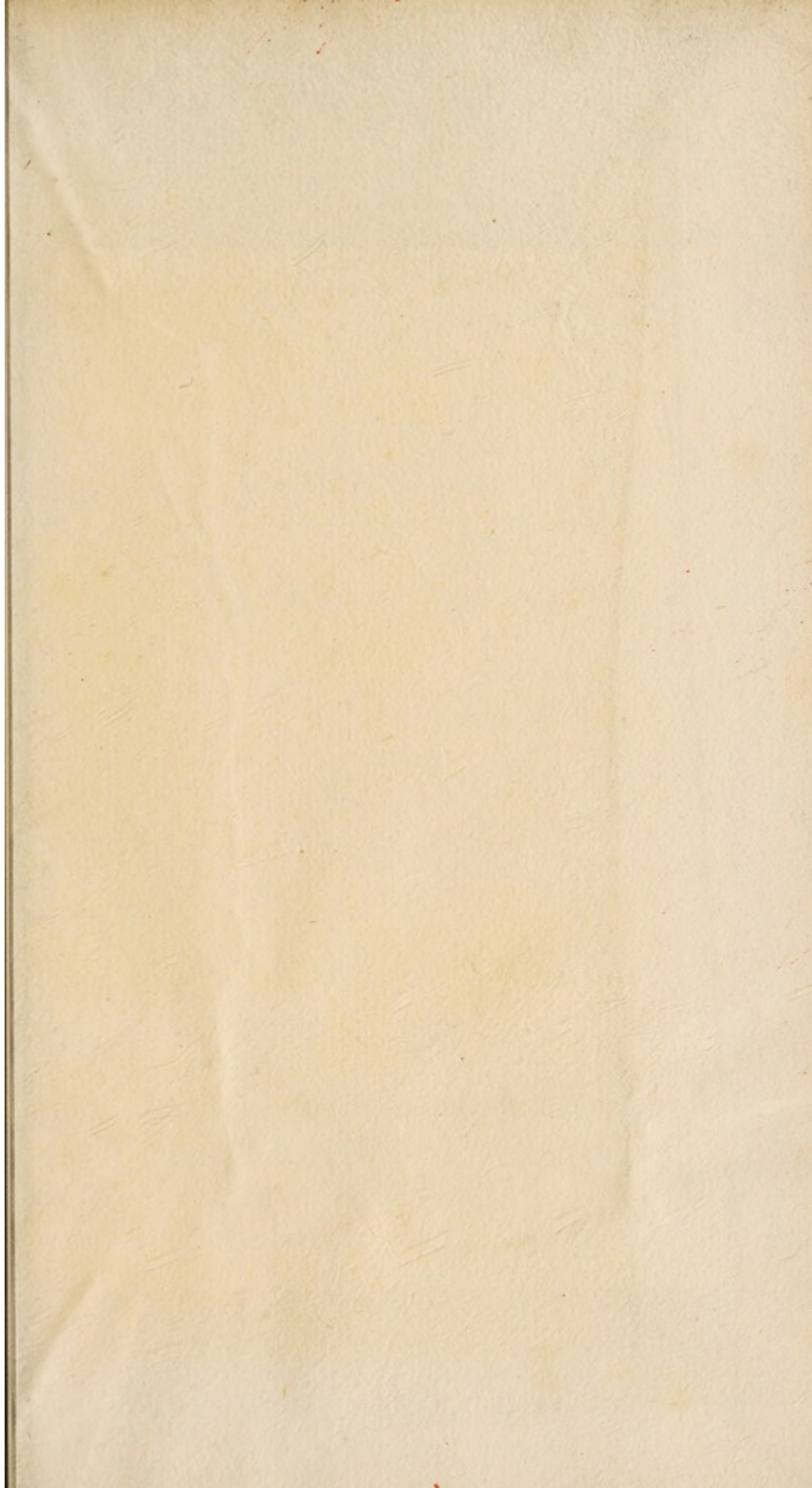
§. IX.

Urinæ interceptio & mictio pauca observata partim viscositati ipsi sero inductæ, ut per poros renales transcolari non queat, partim ipsorum pororum constrictioni vel potius collabescentiæ ab influxu spirituum denegato mea quidem sententia recte tribuitur, ut ita humoris huius obscœni debita secretio non ut decet, fieri possit.

§. X.

§. X.

Vnicum adhuc dubium restat, quod ut debito modo explicetur, non erit de nihilo, quomodo scilicet in parua dosi tantas in corpore ærumnas eie-
re possit hoc venenum? Resoluit hanc quæstio-
nem eleganter celeberrimus Wedelius in Amoe-
nitatibus Materiæ medicæ pag. 437, vbi illi ser-
mo est, de opiatorum & anodynorum efficacia,
quod scilicet in minori dosi data somnum ta-
men concilient; sulphur enim inquit vaporoso-
sum in minimo agit, calore & humore median-
te. Nihil tam diffusivum sui est ac sulphur, a-
las adeptum, seu sal volatile oleosum, sulphur
volatile, vbi eorum, quæ in minimo agunt ex-
empla quoque adducit, ut moschum in minimo
odorem servantem, ☿ emeticum & ipsa mercu-
rionalia minori dosi summe activa: Si itaque sul-
phur blandum papaveris nostratis & succi illius
papaveris exotici, opii nempe, minori præbio
operationem satis sensibilem efficiat, quidni de
sulphure huius veneni minus blando, crassiore
& virulento expectandum erit. Atque ita hu-
ius nostræ tractatiunculæ vela nunc contrahi-
mus lectorem benevolum enixe rogantes, ut
quæ hinc inde statuta sibi forsitan non placentia
nec satis erudite explicata æqui bonique consu-
lat, vel data occasione erroris forte commissi
nos amice admoneat, vel denique eru-
ditione sua præstantiore mendas no-
stras emendet.

The Library of the
Wellcome Institute for
the History of Medicine

MEDICAL SOCIETY
OF
LONDON
DEPOSIT

Accession Number

Press Mark

